

Hvad med økonomien?

I anledning af Rune Lykkebergs bog (2)

Kristian Larsen

Et værk som Rune Lykkebergs *Kampen om sandhederne* (Gyldendal 2008) er vanskeligt at karakterisere, fordi det udgør en mærkelig blanding af journalistik, litteraturanalyse og klasseanalyse, som først og fremmest er perfekt og forførende formidlet. Lidt ligesom når Foucault i *Klinikkens fødsel* siger at i år 1805 (var det vist) artikulerede bruddet sig i medicinernes erkendelse, og så inddrages 250 kilder til at dokumentere at... ja, det skete der, i den bog og det årstal. Man får ikke meget dokumentation for andre mulige parallelle eller modsatte spor. Undervejs inddrages heller ikke kontrasterende eller internt diskuterende udsagn, som rent faktisk kunne have gjort selve grundudsagnet endnu mere validt. Det gør det i det mindste klart, at Lykkebergs bog ikke en videnskabelig rapport. Det giver den sig heller ikke ud for. Betragtet som en videnskabelig rapport udgøres bogen blot af kapitlet "results". Afsnit med diskussioner og en mere diskuterende fremgangsmåde i selve fremstillingen er nedtonet hos både Lykkeberg og i hvert fald i *Klinikkens fødsel*.

Lykkeberg vil fortælle en historie og det gøres godt, grundigt, systematisk og tankevækkende. Han får god hjælp af Bourdieu og jeg noterede også, med stolthed, at Carstens Sestoft, Hexis' uovertrufne, grundige og pålidelige nyhedsbrevsredaktør, fik en henvisning s. 157. Faktisk kunne han have fået mange flere, fordi Lykkeberg følger et spor som ikke mindst Carsten Sestoft har lagt i enormt mange analyser, brokker og anmeldelser i dansk sammenhæng. Det er helt klart at Lykkeberg ikke er upåvirket af disse.

I det følgende skal peges på det som jeg finder værd at diskutere i Lykkebergs "results", men faktisk er resultaterne ikke det primære fokus for mine overvejelser. Fokus er snarere *vejen* til disse resultater. Bogens påstand er, at der blev etableret nye typer af alliancer mellem dominerende (såvel som mellem dominerende og dominerede) grupper i samfundet, og dette var på vej længe før Anders Fogh trådte til i 2001. Det sandsynliggøres i bogen via en lang række nedslag i primært litterære værker men der inddrages også enkelte sociologer fx Erik Jørgen Hansen (*En generation blev voksen*,

1995). Bogens underoverskrift er *Om det kulturelle borgerskabs storhed og fald*. Men den kulturelle side og den kulturelle kamp på kulturelle præmisser er særdeles overbelyst. Hermed også en underbelysning af de økonomisk/materielle betingelser. Der er tale om nogle strukturelle betingelser som også var (og stadig er) under forvandling i den lange periode. Der gives reference til Sennett og det fremhæves at en "analyse, som ikke inddrager den økonomiske kapital og kapitalismens forandringer, vil abonnere på en alt for snæver antagelse om, at det kun er den kulturelle kapital og staten, som dominerer velfærdssamfundet" (s. 119), men det udfoldes ikke rigtigt.

Jeg kan være *biased*, men i min læsning udfoldes det ikke, hvordan kapitalismens forandringer spiller med som grundlag for de nye alliancer (tab og gevinster). Læseren føres til at fortolke, at de forandringer som kan beskrives under overskrifter som "kampen mellem de progressive og de reaktionære" eller mellem "den gamle humanisme og den nye kapitalisme" afstedkommes af og gennem 'tale' og 'tekst', og den interne kraft bag denne. Altså helt konkret. At Rifbjerg "tabte" og aldrig blev andet end en national helt for en vis gruppe for 20-30 år siden, og nu ses som en ronkedor, det kan ikke kun begrundes som produkt af en intern relation til og med andre litterære positioner dengang eller nu. Måske er det jeg siger, at der savnes en analyse af fx litteraturens felts autonomi, herunder dets relation til et mere overgribende politisk/økonomisk magtfelt – staten som magtfelt. Jeg har ikke den færdige analyse, men der er nogle grundlæggende forhold som handler om forskydninger og kampe på et dybere grundlag, der sætter takten i den dans som Lykkeberg studerer. På den måde er analysen for fokuseret på den kulturelle dimension og for svag på den økonomisk/materielle side og den er lige så 'lokal' og 'national' som Lykkeberg kritiserer Rifbjerg for at være. Her syntes jeg bogen dobbeltspiller lidt, fordi der hele tiden også inddrages analyser af kapitalismen og dens faser osv.

Jeg er ikke ekspert på neoliberalisme, kapitalismekritik eller analyser af forandringer i det globale samfund, men jeg kan se at der savnes et spark fra den side, dvs. fra en side som situerer den fascinerende fortælling i en større skala, i et større format. Jeg har Staf Callewaert i baghovedet med slutninger a la: en litterats analyse af det litterære, på litterære præmisser og med litteraturen som grundlag og slutpunkt osv. Om ikke andet ville jeg mene, at de analyser der dukker op om forandringer i/af staten fra 'velfærdsstat' til 'konkurrencestat', analyser af markedsgørelse, osv. kunne have hjulpet Lykkeberg videre. Det ligger således også heri, at jeg ikke ser ham som en "hybrid" sådan som Carsten Sestoft lægger op til (jf. "Kampen mellem kultureliterne" s. 71ff ovenfor). Lykkeberg gør maksimalt for at oparbejde og tale fra den position i forhold til at kunne lægge kortene op som han gør. Men han er selv dybt placeret i det felt han studerer.

Jeg kender bedre området omkring sundhed, statslig og tiltagende privat forvaltning af sundhed, herunder fx privatisering eller nye krav om dokumentation eller evidens. Her kunne man sige at det er rigtigt at de begreber har erstattet andre og andres begreber på området (fx omsorg, solidaritet). Men når der sker store forandringer (på et ikke-forandret grundlag som ikke fremhæves) på sundhedsområdet, så skyldes det

ikke blot, at der er kommet nye begreber på banen eller at DJØF'erne er bedre til at markedsføre sig som gruppe eller deres måder at tænke på fra de respektive uddannelsesinstitutioner, erhverv mv. DJØF'erne har nu til en vis grad forskubbet lægerne og hævdevundne principper, fx når de taler om dokumentation eller evidens. Jesper Fisker er fx den første ikke-læge som er blevet direktør i Sundhedsstyrelsen. Argumentet er, at det der siges fx dokumentation og evidens mv., og de der promoveres og artikulerer det, fx DJØF'erne – det og de er nødvendige forudsætninger. Men kraften der gør det muligt henter energi både internt (at det siges og gennemføres og af nogle mv.) og eksternt (fx via statens hamskifte til konkurrencestat). Altså vi kunne sige, at feltbegrebet og et mere økonomisk/materialistisk grundlag, kunne have været frugtbart. Der er nogle sider hos Bourdieu der trækkes frem, men Lykkeberg kunne være kommet videre. Det er så samtidig også der, hvor Lykkeberg netop ikke vil videre med Bourdieu. Han kritiserer Bourdieu for at underbelyse agenternes interesse 'i stoffet'. Som han siger: "... den gode handling og den universalistiske position fastholdes som strategier til at opnå anseelse. Denne position har svært ved at forklare, hvordan udgivelsen af en bog, kultivering af en blomst, engagementet i en sportsbegivenhed, det politiske initiativ eller den specifikke sociale handling kan være motiveret af 'stoffet', dvs. blive til som svar på en udfordring eller optagethed af et fænomen" (s. 110). På den måde kunne det være interessant om Lykkeberg havde inddraget et mere objektiverende blik på selve objektet, herunder på sin egen relation til objektet. Her bliver hans (og Carsten Sestofts) rødder i litteraturvidenskab måske relevante.

Nå, jeg læser for få bøger af den art. Det er et værk som lyser af begavelse, overblik og formidlingsevne. Den er tung og let, irriterende og forførende og for mig en af de mindst ringe analyse af de pågående forandringer på området.

Kristian Larsen er lektor, ph.d., Institut for Pædagogisk Sociologi, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole ved Århus Universitet
krla@dpu.dk

